והא טבולי יום נינהו אביי בר רבין ורב חנינא בר אבין דאמרי תרווייהו ניתנה תורה לטבול יום יתיב מרימר וקאמר לה להא שמעת' א"ל רבינא למרימר ניתנה קאמרת או ראויה קאמרת אמר ליה ראויה קאמינא וליטבלו ביני שימשי וליקבלו תורה ביני שימשי *אמר רבי יצחק [1]לא מראש בסתר דברתי (א) וליטבלו בצפרא דשבתא וליקבלו תורה בצפרא דשבתא א"ר יצחק שלא יהא הללו הולכין לקבל תורה והללו הולכין לטבילה א"ר חייא ברבי אבא א"ר יוחנן זו דברי ר' ישמעאל ור' עקיבא אבל חכמים אומרים [א] שש עונות שלמות בעינן אמר רב חסדא מחלוקת שפירשה מן האשה *אבל פירשה מן האיש טמאה כל זמן שהיא לחה מתיב רב ששת [2]וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע פרט לשכבת זרע שהיא סרוחה מאי לאו שפירשה מן האיש לא שפירשה מן האשה בעי רב פפא ב שכבת זרע של ישראל במעי כותית מהו ישראל דדאיגי במצות חביל גופייהו עכו"ם דלא דאיגי במצות לא או דילמא ג כיון דאכלין שקצים ורמשים חביל גופייהו ואם תמצי לומר ג כיון דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו ד במעי בהמה מהו אשה (היא) דאית לה פרוזדור מסרחת אבל בהמה דלית לה פרוזדור לא או דילמא ל"ש תיקו: ת"ר ז בששי בחדש ניתנו עשרת הדברות לישראל *רבי יוסי אומר בשבעה בו אמר רבא דכולי עלמא בר"ח אתו למדבר סיני כתיב הכא [3]ביום הזה באו מדבר סיני וכתיב התם [4]החדש הזה לכם ראש חדשים *מה להלן ר"ח אף כאן ר"ח ודכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל כתיב הכא [5]זכור את יום השבת לקדשו וכתיב התם [6]ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה מה להלן בעצומו של יום אף כאן בעצומו של יום כי פליגי בקביעא דירחא רבי יוסי סבר בחד בשבא איקבע ירחא ובחד בשבא לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא בתרי בשבא אמר להו [7]ואתם תהיו לי ממלכת כהנים

בתלתא

וליטבלו ביני שימשי וליקבלו תורה ביני שימשי. פירש בקונטרס דלר' עקיבא פריך ור"י אומר דאדר' אלעזר בן עזריה ור' ישמעאל נמי פריך דניליף מהכא דאעונות קפיד קרא דאי איימים לקבלו תורה בי שימשי: **וליטבלו** בצפרא דשבתא. הא ודאי לא פריך אלא לר' עקיבא דס"ל דאעונות קפיד קרא דנימא דילמא בעינן שש עונות וכי תימא אם היו פולטות בסוף ליל שבת מתי יטבלו ליטבלו בצפרא דשבתא אבל לר"א ורבי ישמעאל לא פריך דנימא דילמא קפיד רחמנא אעונות דפעמים היא קולא כגון אם שימשה בתחילת הלילה דאי קפדינן אעונות משעברו ה' עונות טהורה והשתא דקפיד איימים אינה טהורה עד יום רביעי ומיהו מצינן למימר דפריך דילמא קפיד אעונות ואיימים אתרווייהו לחומרא כששימשה בתחילת הלילה ניזיל בתר יומי וכי שימשה בסוף היום ניזיל בתר עונות: **אמר** ר' יצחק שלא יהא הללו הולכים לקבל תורה. וא"ת א"כ מה צריך רבי יצחק לדרשה דלא מראש בסתר דברתי ויש לומר דאיצטריך דאי לאו הכי ליטבלו בתחילת לילי השבת ומחצות לילה ואילך יקבלו תורה אבל ביום אם היו מאחרים עד שיטבלו כולם היו מתבטלין מת"ת: **אבל** פירשה מן האיש טמאה כל זמן שהיא לחה. הקשה ר"ת דמתני' היא דתנן בפרק דם הנדה (נדה נד:) הזוב והניע והרוק ושכבת זרע מטמאין לחין ואין מטמאין יבישין ומיהו לא קשה כולי האי דאיכא למימר מטמאין לחין תוך ג' ור"ת מפרש דהכא בזכר שנרבע ופלט זרע דומיא דאשה והתם נראה קרי וכן פי' ר"מ: **וכתיב** התם החדש הזה לכם. תימה דבפרק קמא דפסחים (דף ו:) פריך אהאי קרא גופיה ממאי דבריש ירחא קאי וי"ל דודאי בריש ירחא קאי דאמרי' במדרש (מכילתא) שהראהו הקב"ה למשה באצבע ובפסחים לא פריך אלא דבעי למילף מינה הא דאמר רשב"ג שדורשין לפני הפסח בהלכות הפסח שתי שבתות שהרי נביא עומד בר"ח ומזהיר על הפסח וממאי דנביא בריש ירחא קאי ונהי דבראש חדש אמר ליה הקב"ה דילמא משה כשאמר לישראל בארבע' בירחא או בחמשה הוה קאי ומסיק דיליף מדבר ממדבר דבההוא דבאחד לחדש השני אמירת משה לישראל היתה בו ביום כדכתיב באחד לחדש השני ויתילדו על משפחותם וגו' וא"ת דאמאי לא יליף הכא מדבר ממדבר כדיליף התם דהכא נמי כתיב מדבר באו מדבר סיני ויש לומר דטפי ניחא ליה למילף הזה הזה ולא מדבר ממדבר:

ה)**בתלתא** אמר להו מצות הגבלה. לכ"ע הגבלה קדמה לפרישה דתלתא ויאמר כתיבי וסברא הוא דכל אחד נאמר ביומו בקמא כתיב ואתם תהיו לי וגו' ובבתרא כתיב מצות פרישה ומצות הגבלה ובאמצעי לא כתב ביה מידי שיעשה משה שליחות לישראל ואית לן למישדי מצות הגבלה בההיא אמירה ולא אמצות פרישה שהרי מיד אחר אמירה אחרונה כתיבא מצות פרישה:

היום

והא טבולי יום נינהו. כיון דלכולהו שמעינן דבלילי שבת טבלו הוו להו טבולי יום כשקבלו תורה שלא היה להם הערב שמש אחר הטבילה וכיון דהכי הוא איכא למימר דמבעו"י טבלו שם ואפ"ה פליטתן טהורה וגלוי להו מלא עונה אליבא דכולהו: **ראויה קאמינא.** ראויה ליתן לטבולי יום וקסברי הני תנאי לא הקפידה תורה על טבולי יום דלא כתיב הערב שמש אלא לענין קדשים הלכך ו)כל ג' ימים האמורים לענין פרישה הוזקקו להיות א)קודם טבילה ומיהו לא ניתנה לטבולי יום לפי שטבלו מבעו"י ולא פלטו ואם היו פולטות יחזרו ויטבלו משתחשך אבל לא הוצרכו לכך: **וליטבלו בי שמשי וליקבלו תורה בי שמשי.** לילי שבת קרי בי שמשא בכל דוכתא מפני שבין השמשות שלו חלוק מכל ימים והוצרך להזכירו בכמה מקומות. והכי פריך לר' עקיבא דאמר הקפידה תורה על מנין העונות ולא הקפידה אלא על חמש למה לא קבלוה בלילה מדהמתין עד הבקר איכא למימר שהקפידה על פליטת הלילה ואיכא ו' עונות: ז)**לא בסתר דברתי במקום ארץ חשך.** ולילה חשך הוא: **ליטבלו בשבתא בצפרא.** ולמה הוצרך (ב) ליזהר בהשכמה דיום אי פרשו עם חשכה בד' ויטבלו בשבת שחרית ואם פלטו לאחר טבילה טהורין דהא עברו ה' עונות שלמות ואם פלטו לילי שבת ונטמאו לא איכפת לן וטובלין שחרית דהא בעל קרי טובל ביומו ולא אמרת ניתנה תורה לטבולי יום. ויש ספרים דגרסינן ביה תרי לישני וגרסינן הכי לרבי אלעזר לישמשו ביממא דחמשא לר' ישמעאל לישמשו בליליא דחמשא לרבי עקיבא לישמשו ביממא דארבעה ואומר אני שהוא שיבוש והגורסו טעה ולא ידע לפרש מהו שאמר ר' ישמעאל פעמים שהן ה' עונות כו': **אבל חכמים אומרים ו' עונות שלמות.** סברי להו כר' יוסי דאמר בארבעה עביד פרישה ובהשכמה כר' עקיבא ולית להו שטבלו בלילי שבת אלא סבירא להו דאותן שטבלו לילי שבת ופלטו לאחר טבילה הוצרכו לטבול בשבת שחרית ולפיכך נתעכבה שכינה מליתן עד הבקר ולא משום לא בסתר דברתי לאודיה: **שפירשה מן האשה.** כגון פולטת שכבת זרע שקבלה מזכר הוא דאמר ר' אלעזר בן עזריה דבתרי יומי מסרחת מפני שמתחממת בגופה: **אבל פירשה מן האיש.** על הבגד מטמאה לעולם: **כל זמן שהיא לחה.** ומיהו משיבשה לא מטמיא דתו לא חזיא להזריע: **מאי לאו שפירשה מן האיש.** על הבגד ומטהר לה להו מסרחת דלא קתני פרט לכשיבשה: **של ישראל במעי כותית מהו.** מי מסרחת בג' ימים כישראלית ואי פלטה ליה בתר ג' טהור הנוגע בטיפה או לא. ולהכי נקט שכבת זרע של ישראל דאילו דכותי אמרינן במסכת נדה קריו טהור בפ' בנות כותים (נדה דף לד.): **דדייגי במצות.** לקיים מצות וחרדים בדבר ומתוך דאגה מתחממין כדכתיב (תהלים לט) חם לבי בקרבי: **חביל.** חם: **דאית לה פרוזדור.** בשר כותלי בית הרחם נולט מן השינים ולחוץ ובית הרחם הוי מן השינים ולפנים: **אשה אית לה פרוזדור.** לפיכך לא שליט בה אויר בגופה ומתחממת: **בו' בחדש כו'.** דהא דכתיב [שמות כד] ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי סבירא להו כר' יוסי הגלילי דאמר בפ"ק דיומא (דף ד.) זה היה מעשה אחר עשרת הדברות ור' יוסי סבירא ליה דמשה וכל ישראל עומדים לקבל עשרת הדברות ולא בא הכתוב אלא לחלק כבוד למשה: **כתיב הכא.** הזה הזה לגזירה שוה: **מה להלן.** זכור את היום הזה בעצמו של יום הזכירה דיציאת מצרים נאמר להו כדכתיב הזה אף כאן בעצמו של יום הזכירה דשבת נאמר להן זכור את יום וגו': **בקביעא דירחא.** באיזה יום הוקבע החדש: **משום חולשא דאורחא** גרסינן: **בשבא אמר להו ואתם תהיו לי.** ומשה עלה ויקרא אליו כל הענין עד אלה הדברים אשר תדבר וגו' הדברים האלה נאמרו לו למחרת ביאתם כדאמרינן [ע"א] כל עליותיו בהשכמה היו ואפי' למאן דלית ליה בהשכמה ירד דלא אקים אית ליה בהשכמה עלה דהא בהדיא כתיב קרא:

בתלתא

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ"ה מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה יג:

ל ב ג מיי' שם הלכ"ו:

תורה אור השלם

1 קרבו אלי שמעו זאת לא מראש בסתר דברתי מעת היותה שם אני ועתה אדני אלהים שלחני ורוחו: ישעיה מח טז

2 וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וכבס במים וטמא עד הערב: ויקרא טו יז

3 בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני: שמות יט א

4 החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה: שמות יב ב

5 זכור את יום השבת לקדשו: שמות כ ז

6 ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא יי אתכם מזה ולא יאכל חמץ: שמות יג ג

7 ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל: שמות יט ו

תוס' ישנים

א) נ"ל רק קודם טבילה ולא קודם טהרה:

רבינו חננאל

שבת, כדאמר ר' עקיבא אם יצאת מקצת עונה ראשונה משלימין לו מקצת עונה ששית. אלא ר' ישמעאל, דקמצריך ארבע עונות שלימות שמתחלות בתחילת יום (או מתחילת לילה) מתוך ג' ימים כמאן, לא כרבנן ולא כר' יוסי. כדרבנן מרחק טובא, ומדר' יוסי נמי דהא יומא דארבעה שיצא מקצתו לא מהני למחשביה עונה כדחשיב ליה ר' עקיבא, וארבעי דבידיה חמישי ושישי אינון בלחוד ובעאי להו מכלל שלשה ימים, כמאן קאי. ופרקינן לעולם כר' יוסי קאי ר' ישמעאל, ו(כד)[אמר] רב אדא בר אבא משה בהשכמה עלה ובהשכמה ירד, דאלמא סבר דעבד להו פרישה ביום רביעי בהשכמה קודם הנץ החמה, והוה להו חמש עונות מכלל שלשה ימים, כדפרשינן לר' ישמעאל בבעינן פעמים ה'. וסלקא שמעתא, ומקשינן בין לר' ישמעאל ובין לר' עקיבא למה ליה למשה רבינו למעבד פרישה לישראל ביומא דארבעה, והאמר רב הונא ישראל קדושים הן ואין משמשין מיטותיהן ביום, ופרקינן א(י)צטריך למשה לאפרושינן דהאמר רבא אם היה בית אפל מותר. ואמר (רבה) [רבא] ואיתימא[א] רב פפא תלמיד חכמים המאפיל בטליתו מותר. ומקשינן כי מבדי פרישה עבידא אליבא דר' יוסי ור' ישמעאל ור' עקיבא מארבעה, ואליבא דר' אלעזר בן עזריה ורבנן מן חמשה, ולכולהו כל אשה ששמשה קודם הפרישה, אם פלטה שכבת זרע בלילי שבת טהורה היא, תישרי שכיבה מליליא דשבתא אמאי איתאחרא עד לצפרא, ופרקינן אמר ר' יצחק לא מראש בסתר דברתי, כן עלתה במחשבה להוות ביממא. והדר אקשינן אם כן למה לי יעבד פרישה אליבא דר' ישמעאל ור' עקיבא מצפרא ארבעה, לר' עקיבא תשמש כולי יומא דארבעה, והרי חמש עונות עד צפרא דשבתא. ולר' ישמעאל תשמש עד צפרא דחמשא, דהא איכא עד צפרא דשבתא ארבע עונות כהלכתן מכלל שלשה ימים. ופרקינן אמר ר' יצחק אם כן יאמרו הללו הולכין לבית הטבילה והללו הולכין לקבל התורה. ואילין שאומרין עליהן הולכין לבית הטבילה אינון נשים שפלטו שכבת זרע בלילי שבת, שאלו לא פירשו ביום רביעי הוה מיטמא כמה שפולטת וצריכה למיטבל לצפרא דשבתא, ואיכא בהא מילתא סוגיא ולא שפיר שהללו לא זכו לקבל תורה והללו ילכו לבית הטבילה. ואיכא מאן דגרסי בהדין קושיא לדלעילא נמי ולר' אלעזר בן עזריה תשמש ביממא דחמשא. ולא

מסורת הש"ס

א) נדה לג., ב) [שם ע"ז לד:], ג) [ע"ש], ד) תענית כח: יומא ד:, ה) פסחים ו:, ו) ב"ה נ"י רש"ל וש"ע גורסים כל ג' האמורים ר"ל דעת ראב"ע אי ר"ע או ר"י, ז) וישעי' מ"ה פר"ע לא בסתר דברתי במקום ארץ חשך וכן קרא מוקדם לקרא דמייתי בקונטרס לא מראש בסתר דברתי (ע"ש) ותמוה לשון מעשה, ח) עיין לקמן.

הגהות הב"ח

(א) גמ' בסתר דברתי וגו' וליטבלו: (ב) רש"י ד"ה ליטבלו בשבתא בצפרא ולמה הוצרך להפרישה בהשכמה דיום רביעי דפרשו עם חשכה וכו' לא איכפת לן דטובלות וכו' לר' ישמעאל לישמשו ביומא דארבעה לר"ע לישמשו בליליא דארבעה:

גליון הש"ס

גמ' אמר ר"י לא מראש בסתר דברתי. זה פסוק בישעיה מח וע"ש ועיין לק"מ ע"ש. לא בסתר דברתי הוא פסוק ישעיה מ"ה: גמ' יוסי אומר בשבעה בו. ע' ע"ז דף ג ע"א תוס' ד"ה יום הששי:

הגהות הגר"א

[א] גמ' שש עונות. נ"ב נ"ל דאמר השאלות ג' עונות:

מוסף רש"י

ביני שימשי. ערב שבת, ונראה בעיני לפי שבין השמשות שלו שגור בפי כל והכל חרדים אליו לגמור מלאכתן עד שלא תחשך קרו לה בי שמשי (כתובות עג.). דדאיגי במצות. יראים וחרדים במצות, ומתוך דאגתן מתחממין (נדה לד:).

רבינו חננאל (המשך)

צריכה מילתא להכין. דר' אלעזר בן עזריה לא איכפת ליה שימשה בחמשה עד קרוב לשקיעת החמה אם לאו, ולא צריך אלא משהו מן חמשה. וכולי יומא דמעלי [שבתא], ומשהו מן שבתא דהוא יום שלישי. ומקשינן והא טבולי יום נינהו, ומפרקינן דראויה תורה להינתן לטבולי יום. ואיכא דמקדמי ומרסי ליה להאי קושיא ולהאי פירוקא, מבתר אוקימתא דמילי דר' ישמעאל ור' עקיבא כר' יוסי, ואיכא דגרסי ליה הכא, ואית ליה תרין אנפי, חד דהדיא קושיא על ר' עקיבא דאמר במקצת יומא (דחמשה) [דארבעה] עבד להו פרישה, וכל אשה שפלטה שכבת זרע בליל שבת עד שמשלימין כשיעור הזה, מה שיצא מיום חמישי טמאה היא, וכיון שאפשר על דעתא דר' עקיבא שיש אשה שפולטת וטמאה בלילי שבת. הרי היא צריכה הערב שמש, וכל נשים שהיה להן כן טבולי יום אינון. ועוד אית ליה להאי קושיא אנפא אחרינא, כי אמרינן לר' ישמעאל ור' עקיבא למה לי למיעבד להו פרישה דמטיא עד בי שמשא, ליעביד להו פרישה דלא מטיא אלא עד צפרא דשבתא. ופרקינן א"ר יצחק יאמרו הללו הולכים לבית הטבילה והללו הולכין לקבל תורה. ואקשינן למה ליה לר' יצחק לפרוקי כי הדין פירוקא, הא טבולי יום נינהו אי הות פרישתן עד צפרא דשבתא. ואהדרינן אעפ"כ ראויין הוו לקבל התורה, והלכך צריכינן לפירוקא דר' יצחק, ואע"ג דהאי דקאמרינן והא טבולי יום נינהו, ואביי בר אבין ורב חנינה בר אבין תרווייהו ניתנה תורה לטבולי יום, מוכחא מלתא דעל נשי קאי ולא בגברי אימיר, כי סדרינא לשמעתא, הא מיפרש בתלמוד ארץ ישראל שמעתא, אמר ר' יוחנן טבולי יום קבלו ישראל את התורה, הרא דאת אמר בנשים, אבל אנשים כבר טהרו, מאי טעמא וקדשתם היום ומחר. אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן זו דברי ר' ישמעאל ור' עקיבא אבל חכמים אומרים שלש עונות שלימות בעינן. וכן הלכה. ושכבת זרע שפרשה מן האשה כל זמן שהיא לחה טמאה ואפילו פלט אותה [מיום

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones